

Steenbreker van het jaar 2025

*Categorie Bewonersinitiatief
Alexandertuin Utrecht*

steenbreek.nl

Stichting Steenbreek is met de jaarlijkse verkiezing Steenbreker van het Jaar op zoek naar inspirerende initiatieven die bijdragen aan bevordering van de biodiversiteit, klimaatadaptatie, een gezonde leefomgeving en bijdragen aan de sociale cohesie in de buurt. Ofwel projecten die illustreren waar Steenbreek voor staat. Deze projecten dienen als inspiratie en voorbeeld voor anderen.

De jury van de Steenbreker van het Jaar bestaat uit professionals met allemaal hun eigen specialisme en kennis.

- Margot Ribberink
Voorzitter jury
- Robert Graat
Staatsbosbeheer
- Ans Hobbelink
AVVN samen natuurlijk tuinieren
- Henk Kuijpers
Stadswerk
- Linda Ijmer
IVN Natuureducatie
- Wendy Bakker
Gemeente Rijswijk
- Ben Roeterd
Gemeente Voorst
- Rob Wolters
Nature For Health foundation

Zowel initiatieven die spelen op het niveau van de straat of de wijk, als op niveau van dorp en stad kunnen meedingen aan deze verkiezing. Dit kan van een gemeente zelf zijn maar ook van een buurtvereniging, wijkorganisatie, corporatie, ondernemer of inwoner. Na jaren is besloten om de naam Steenbreektrofee te wijzigen in Steenbreker van het Jaar. Want overal in Nederland zijn Steenbrekers actief met de mooiste initiatieven om hun buurt een beetje gezelliger, groener én gezonder te maken. Vanwege het 10-jarig bestaan van Stichting Steenbreek waren dit jaar inzendingen vanuit alle gemeenten van Nederland van harte welkom.

De jury heeft uit alle inzendingen vijf projecten genomineerd waaronder het project Alexandertuin Utrecht. Maandag 23 juni 2025 ging de jury tijdens een digitaal overleg nog wat dieper in gesprek met de initiatiefnemer(s) om te komen tot een eindoordeel.

Alexandertuin Utrecht

In 2023 hebben een aantal bewoners aan de Alexander de Grotelaan in de Utrechtse wijk Kanaleneiland een handschoen opgepakt met groene vingers. De wijk Kanaleneiland staat bekend als een naoorlogse wijk vol flats, beton, asfalt en veel zwerfafval. De wijk blinkt helaas niet uit in zijn groene uitstraling. Veel tuinen zijn verwaarloosd of volledig betegeld en het openbaar groen nodigt vaak niet uit tot recreatie. Ook leidt een overvloed aan stenen oppervlak tot een verstoorde leefomgeving, minder biodiversiteit en hittestress.

Tussen de flats liggen verspreid over Kanaleneiland meerdere pleintjes met hier en daar een speeltoestel, wat verwaarloosde struiken, zwerfafval en onkruid. Een groep bewoners vond hun plein aan de Alexander de Grotelaan ronduit lelijk. Bewoners zagen wel potentie in het plein en droomden ervan om het om te toveren in een groene tuin.

Bewoners hebben zelf een plan geschreven met nog veel meer ideeën: picknicktafels om elkaar te ontmoeten of lekker buiten te kunnen lezen, ruimte voor moestuinen voor kinderen, afvalbakken, een siertuin, een grondwaterpomp, verlichting. De initiatiefnemers hoopten ook dat omwonenden van het plein op enige manier betrokken wilde zijn, zowel in het onderhoud van de tuin, alsook in het organiseren van activiteiten ter bevordering van de cohesie in de buurt.

Met dat plan zijn bewoners naar de eigenaar van de grond gegaan, woningcoöperatie Bo-Ex en samen met Wijkbureau Zuidwest is serieus naar de plannen gekeken. Vanuit gemeente Utrecht was er budget vanuit de Buurtagenda en daarmee ging ineens alles snel. De dromen van de buurtvergroeners zijn werkelijkheid geworden en op 12 april 2024 is de Alexandertuin feestelijk geopend samen met de kinderen uit de buurt.

Het resultaat: de Alexandertuin leeft, een tuin voor en door buurtbewoners!

Steenbreek waardeert

Een versteend plein met een schreeuw om aandacht. De jury is dan ook zeer onder de indruk hoe een groep bewoners onder de bezielende leiding van Coen Mobach hier verandering aan heeft gebracht.

De bewoners genieten van de mooie inrichting en de bezigheden in de tuin. Elke vrijdagmiddag komt de vaste club met groene vingers naar de tuin voor onderhoud, water geven, aardbeien plukken of gewoon gezellig samen zijn. Dit trekt altijd nieuwsgierige blikken van spelende kinderen en hun ouders die ook even aanhaken. Verschillende flatbewoners kijken uit op de tuin, daarmee is er sociale controle wat vandalisme en vervuiling tegengaat. Niet alleen voor de groenliefhebbers is de tuin een fijne plek. Er is ook veel aandacht voor buurtbewoners zonder groene vingers. Zo wordt aan één van de picknicktafels voorgelezen of geknutseld met de kinderen. En worden regelmatig activiteiten georganiseerd. Bewoners komen samen tijdens de American Picknick op burendag, gluren bij de burens met muzikale optredens in de tuin of bijvoorbeeld het midwinterfeest met gratis chocolademelk en erwtensoep.

De jury waardeert dat er zoveel aandacht is voor de jeugd. De moestuintjes voor de kinderen zijn een groot succes. Ze leren dat groente en fruit niet uit de supermarkt komt en met aandacht groeit. Het is leuk om samen in de natuur bezig te zijn, zeker midden in de stad. En het is leuk voor de verbinding en om elkaar beter te leren kennen.

De tuin wordt steeds rijker met aanplant vanuit een volkstuin in de buurt. En regelmatig worden via de whatsappgroep Groene Restjes ook planten, zaden en knollen gedeeld. Er zijn veel inheemse planten gebruikt maar bewoners in deze multiculturele wijk hebben ook nog andere wensen. Zoals een vijgenboom of pergola met druivenstruiken, zodat de heerlijkste Turkse lekkernijen uit eigen tuin kunnen worden gemaakt.

Steenbreek adviseert

Bewoners hebben samen met diverse partijen zelf plannen bedacht voor het verbeteren van hun eigen buurt. En daar ligt de sleutel van het succes. Een wijk waar geluisterd wordt naar de wens van bewoners, wordt uiteindelijk een fijne buurt om in te wonen. De jury adviseert om de kennis en ervaring van het Alexanderplein te benutten zodat ook andere verwaarloosde pleintjes in Kanaleneiland een groene metamorfose kunnen krijgen.

Steenbreek concludeert

De Alexandertuin is een prachtig project waarbij echt alle koppelkansen zijn benut op het vlak van biodiversiteit, klimaatadaptatie, gezondheid en sociale cohesie. De tuin versterkt de sociale en fysieke leefbaarheid en deze locatie is nu een fijne verblijfsplek voor jong en oud. De wijk Kanaleneiland kent de nodige problematiek. Deze kwaliteitsverbetering van de openbare ruimte gaat zeker een positieve impuls geven op de gehele wijk.

De Alexandertuin geeft rust, verwondering, saamhorigheid. Door de activiteiten en evenementen wordt het wij-gevoel versterkt. Een groene oase tussen de flats passend bij de diversiteit van de bewoners.

Samenvattend

De dromen van de buurtvergroeners zijn werkelijkheid geworden. De Alexandertuin is een zeer geslaagd en inspirerend voorbeeld voor steden en dorpen en laat zien hoe de domeinen groen en sociaal elkaar versterken. Alle lagen van de samenleving zijn met groen verbonden. De tuin maakt de buurt gezelliger en mooier en het onderling contact is sterk verbeterd. De jury heeft daarom unaniem besloten dat Alexandertuin Utrecht de terechte winnaar is van de Steenbreker van het Jaar 2025 in de categorie Bewonersinitiatief.

Namens de jury

Margot Ribberink
Voorzitter

